

A Kúria gyakorlatából

BERKES BÁLINT

A Kúria ítélkező és nemperes tanácsai 2020. január 1-je és március 15-e között az Alaptörvény alapvető jogokat és kötelességeket szabályozó Szabadság és felelősség című fejezetéhez kapcsolódóan több alapjog érvényesülését vizsgálták, így döntést hoztak a magán- és családi élethez való jogot, a közérdeklő adatok megismeréséhez való jogot, a véleménynyilvánítás szabadságát és a hátrányos megkülönböztetés tilalmát érintő ügyekben.

Fundamental rights cases of the Curia of Hungary between 1 January and 15 March 2020

Between 1 January and 15 March 2020, the adjudicating and non-litigious panels of the Curia of Hungary examined the implementation of the following fundamental rights issues: right to respect for one's private and family life [Article VI, paragraph (1) of the Fundamental Law of Hungary], right to have access to information of public interest [Article VI, paragraph (3) of the Fundamental Law of Hungary], freedom of expression [Article IX, paragraph (1) of the Fundamental Law of Hungary], and the prohibition of discrimination [Article XV, paragraph (2) of the Fundamental Law of Hungary].

A magán- és családi élethez való joggal [az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdése] a Kúria egy elmaradt munkabér és sérelemdíj megfizetése iránt indított perben foglalkozott.

A felperes keresetében elmaradt munkabér, illetve másodlagosan általános kártérítés, valamint sérelemdíj megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Álláspontja szerint jogviszonya fennállása alatt mindvégig kötött munkarendben foglalkoztatták, amelynek keretén belül jelentős rendkívüli munkavégzésre került sor. Az átszervezés következtében létrejött struktúrában az új, két társaság gazdasági vezetését magában foglaló munkakörben alapfeladatai megduplázódtak, munkaköre új feladatokkal és területekkel bővült. Bérigényét több alkalommal eredménytelenül jelezte a munkáltatónak. Másodlagos kereseti kérelme körében előadta, hogy az alperes előzetes egyeztetés és megállapodás nélkül kirendelte egy másik társasághoz, azaz a munkaköri feladatai körébe utalta egy másik önálló jogi személy gazdasági igazgatói, illetve flottaigazgatói, igazgatói munkakörébe tartozó feladatait, amellyel jelentős többletfeladata keletkezett.

Az alperes a kereset elutasítását és a felperes költségekben történő marasztalását kérte. Előadta, hogy a felperesnek kell bizonyítania a keresetben megjelölt rendkívüli munka végzését, illetve annak mértékét, az általa becsatolt adatok azonban ennek alátámasztására nem alkalmasak. Nem vitatta, hogy átszervezések történtek, ez azonban önmagában nem eredményezte azt, hogy a felperesnek két munkakört kellett volna ellátnia. A másodlagos kereseti kérelem vonatkozásában vitatta, hogy egyoldalú munkáltatói intézkedés alapján került volna a felpereshez többletfeladat, mivel azt ő maga vállalta.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében a felperes keresetét részben megalapozottnak találta. A felek munkaszerződés-módosításától a bíróság megállapítása szerint a felek kifejezetten erre vonatkozó eltérő megállapodása alapján illette volna meg a felperest a rendkívüli munkaidőben történő munkavégzésért ellenérték, ilyen megállapodást azonban a munkaszerződés-módosítás nem tartalmazott. A felperes másodlagos kereseti kérelme tekintetében rögzítette, hogy az elsődleges kereseti kérelem elbírálására figyelemmel arról nem kellett döntenie. A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és a felperes keresetének nagyobb részben adott helyt. A másodfokú bíróság a rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatban nem értett egyet az elsőfokú bíróság határozatával. Megállapította, hogy az alperes nem tett eleget jogszabályi kötelezettségének, és nem megfelelően vezette a munkaidőnyilvántartást az adott időszakban, így közvetett bizonyítékok értékelésével is megállapíthatónak találta a felperes által rendkívüli munkaidőben végzett munka mennyiségét. A bizonyítékok egyértelműen alátámasztották, hogy a felperes által végzett munkafeladatok rendes munkaidőben nem voltak elláthatóak. Szükségszerűen és rendszeresen, tartósan jelentkezett igény arra, hogy a felperes munkaköri feladatait rendkívüli munkavégzés-ként teljesítse. Az alperes nem bizonyította, hogy a munkaszerződésben rögzített kötött munkarendtől eltérően került sor a felperes foglalkoztatására. A másodfokú bíróság a gazdasági igazgatói munkakör tényleges fennálltaig látta bizonyítottnak és megalapozottnak a felperesi rendkívüli munkavégzést, mivel e többletmunka szoros összefüggésben állt az alperesi munkáltató cégcsoportjának 2012-es átszervezésével. Megállapította továbbá, hogy sérült a felperesnek az Alaptörvény VI. cikkének (1) bekezdése szerinti magán- és családi élethez, otthonához, kapcsolattartásához való joga, mivel nem biztosította a kellő pihenőidőt számára a munkáltató.

Az alperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Határozatának indokolásában kifejtette, hogy az eljárási szabálysértésre alapított felülvizsgálati kérelem nem eredményezheti annak megalapozottságát, mivel ha az eljárási szabálysértés megállapítható, abból még nem vonható le következtetés az anyagi jogszabályhely megjelölése hiányában arra, hogy ennek megsértése is megvalósult. A megsértett anyagi jogszabályhely megjelölése nélkül a hivatkozott jogszabálysértés tartalmi körülírása és az arra vonatkozó jogi álláspont kifejtése mellett sem alapos a felülvizsgálati kérelem (a Kúria Mfv.II.10.216/2019/4. számú ítélete).

A közérdekű adatok megismeréséhez való jog [az Alaptörvény VI. cikkének (3) bekezdése] érvényesülését a Kúria egy közérdekű adat kiadása iránti perben vizsgálta.

A felperes közérdekű adat igénylése iránti kérelemmel fordult az alpereshez, amelyben a központi költségvetésből az alperes részére jogszabály alapján a perbeli időszakban juttatott valamennyi munkahelyteremtő és munkahelymegtartó, gazdaságfejlesztési és minden egyéb támogatásra, adókedvezményre vonatkozó adatokat tartalmazó iratok, szerződések kiadását kérte. Az alperes a kérelmet elutasította az- zal, hogy miután nem minősül közfeladatot ellátó szervnek, illetve személynek, ezért az adatok kiadására nem köteles. A felperes ezt követően a törvényes határidőben keresetet nyújtott be a bírósághoz.

A felperes a keresetében az adatigényléssel azonos tartalmú keresetet terjesztett elő. Keresetének indokaként előadta, hogy közvetlenül az Alaptörvény 39. cikkének (2) bekezdése alapján a közfeladatot ellátó szervre vonatkozó meghatározást nem lehet megszorítóan értelmezni, mivel ez a rendelkezés minden, a közpénzekre vonatkozó adatot közvetlenül közérdekű adatként definiál. Az alperes ellenkérelmében kérte a kereset elutasítását, hangsúlyozta, hogy magánkézben lévő piaci szereplőként nem minősül közfeladatot ellátó szervnek. Álláspontja szerint az Alaptörvény rendelkezései konkrét tartalmat és részletes szabályozást csak további törvények, egyéb jogszabályok megalkotása útján nyerhetnek, továbbá az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) feladata, hogy konkretizálja, milyen feltételek teljesülése esetén érvényesíthető a közérdekű adat megismerésére irányuló igény.

Az elsőfokú bíróság az Infotv. vonatkozó rendelkezései alapján megállapította, hogy a felperes határidőben terjesztette elő az igényét, de nem látta igazoltnak azt, hogy az alperes közfeladatot ellátó szervnek minősülne, tekintettel arra, hogy a felperes maga sem jelölt meg olyan jogszabályt, amely szerint az alperesnek állami vagy önkormányzati feladat ellátása lenne a feladata, és állami feladat lenne a munkahelyteremtés, illetve megtartás is. Az Alaptörvény 39. cikkének (2) bekezdése kapcsán rámutatott arra, hogy e rendelkezés alapján a közpénzekre vonatkozó adatok ugyan közérdekű adatok, de a megismerésre vonatkozó igény érvényesítésének részletes szabályait az Infotv. rögzíti, ezért a közérdekű adatok kizárólag a törvényben rögzített feltételek fennállása esetén ismerhetők meg kívülálló harmadik személy részéről. Értelmezése szerint az Infotv. 26. § (1) bekezdése kizárólag állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv számára teszi kötelezővé a közérdekű adat kiadását. A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolása szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által kifejtett jogi állásponttal maradéktalanul egyetértett.

A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a jogerős ítéletet az elsőfokú ítéletre is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezte. Határozatának indokolásában hivatkozott az Alkotmánybíróság 8/2016. (IV. 6.) AB határozatára, amelynek (17) bekezdése

azt tartalmazza, hogy az Alaptörvény „A közpénzek” című fejezetben a közpénzekre vonatkozó gazdálkodásra vonatkozóan konkrétan rögzíti a nyilvánosság előtti elszámolás, illetve az átláthatóság és a közélet tisztaságának elvét. Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alaptörvény konkrétan mondja ki azt, hogy a közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok, ezért egy speciális adatkört attól függetlenül, hogy ki az adatkezelő, attól függetlenül, hogy az adott esetben milyen szervtípusba tartozik, milyen jogi formában működik és milyen tevékenységet folytat, maga az Alaptörvény minősít közérdekű adatnak.

A Kúria szerint a fentiekből okszerűen következik, hogy nem lehet a közérdekű adat kezelését leszűkíteni a közfeladatot ellátó szervezetekre. Ezt az alapelvet képviselte a Kúria is több határozatában, az úgynevezett TAO-pénzek ügyében, vagyis ki mondta az Alaptörvény idézett rendelkezésének közvetlen alkalmazhatóságát a közpénzekre való tekintettel. Megjegyezte ugyanakkor a Kúria, hogy a TAO-ügyekben a kiadásra kötelezés alapját képezte az is, hogy a kedvezményezett szervezetek a sport területén részben közfeladatot, állami feladatot is elláttak. A Kúria szerint tehát az eljáró bíróságok tévesen kötötték a közérdekűadat-jelleget ahhoz, hogy az alperes állami vagy helyi önkormányzati (köz)feladatot lát-e el vagy sem, ez ugyanis az adott esetben ténylegesen az állami vagyon felhasználásához kötött. Összességében tehát helyesnek találta a felperes felülvizsgálati álláspontját a kért adatok közérdekű jellegét illetően.

A Kúria szerint ugyanakkor az érdemi döntés meghozatalára nem áll rendelkezésre kellő adat. Az eljáró bíróságok eltérő jogi álláspontjára figyelemmel ugyanis az alperes nem kapott arra érdemben lehetőséget, hogy az adatkiadás megtagadására vonatkozó egyéb indokokra hivatkozzon, arra nézve bizonyítást ajánljon fel. A Kúria a kifejtettek alapján úgy határozott, hogy a jogerős ítéletet az elsőfokú ítéletre is kiterjedően hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja. A megismételt eljárásban fel kell hívni az alperest arra, hogy nyilatkozzon arról, hogy vannak-e a birtokában az adatkéréssel érintett adatok, illetve dokumentumok, illetve ezek tekintetében milyen, az Infotv. 27. §-ában rögzített okra vagy okokra kíván hivatkozni az adatkiadás akadályaként. A bizonyítási kötelezettség ugyanis az Infotv. 31. § (2) bekezdése alapján az alperest terheli, de az eljáró bíróságok eltérő jogi álláspontjából következően ennek előadására korábban nem került sor, illetve az alperes nem is kapott lehetőséget (a Kúria Pfv.IV.20.177/2019/4. számú végzése).

A véleménynyilvánítás szabadságát [az Alaptörvény IX. cikkének (1) bekezdése] a Kúria két ügyben is értelmezte.

Az első ügyben a Kúria egy személyiségi jog megsértése miatt indított perben a jogerős ítéletet hatályában fenntartó ítéletet hozott.

A perbeli esetben a felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes megsértette a jó hírnevét azzal az állításával, hogy a felperes egy nagy fekete Mercedes gépjárműből a középső ujjá felmutatásával üdvözölte az alperest. Kérte az alperes eltiltását a további jogsértéstől, a jogsértés abbahagyására kötelezését,

valamint elégtételadásra és sérelemdíj fizetésére kötelezését. Az alperes a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy a felperes egy fekete Mercedesből középső ujjá felmutatásával üdvözölte őt. Védekezésében arra is hivatkozott, hogy a felperesnek mint közszereplőnek a róla alkotott kedvezőtlen véleménynyilvánítást, értékítéletet akkor is el kell viselnie, ha túlzó vagy felfokozott érzelmet tükröz.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes azzal az állításával, hogy a felperes a közelmúltban egy nagy fekete Mercedes gépjárműből a középső ujjá felmutatásával üdvözölte őt, megsértette a felperes jó hírnevét. Kötelezte a jogsértés abbahagyására és eltiltotta a további jogsértéstől. Kötelezte emellett elégtétel adására és sérelemdíj megfizetésére. Az elsőfokú bíróság annak tulajdonított jelentőséget, hogy az eljárás során bírói felhívások ellenére sem bizonyította semmilyen módon az alperes az általa előadottak valóságát, ezzel szemben a felperes indítványára meghallgatott tanúk a felperest úgy ismerték meg, mint akinek a magatartásával összeegyeztethetetlen az alperes részéről hivatkozott becsmérítő kézmozdulat. Alperesi bizonyítási indítvány hiányában megállapította, hogy a felperesi kereset jogalapja fennáll. A tanúbizonyítás eredményeként megállapította, hogy megfelelően igazolt, kompenzálást igénylő hátrányok érték a felperest: a vele kapcsolatban állók körében az alperesi állítás téma volt, a szülők részéről az egyébként kialakított bizalom meggyengült. Képviselői minőségét is hátrányosan érintheti az, ahogyan az állítás szerint az idős emberekhez viszonyul.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta és azt állapította meg, hogy az alperes annak valótlan állításával sértette meg a felperes jó hírnevét, hogy a felperes a közelmúltban egy nagy fekete Mercedes gépjárműből a középső ujjá felmutatásával üdvözölte őt. Elégtételadásként arra kötelezte az alperest, hogy a jogerős ítélet kézbesítését követően az elsőfokú bírósági ítéletben meghatározottaktól eltérő módon fejezze ki sajnálkozását a megállapított jogsértéséért. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet indokai szerint a kifogásolt alperesi kijelentés nem volt véleménynyilvánításként értékelhető, hanem tényállításnak minősült. Ebből következően pedig a fellebbezési érvelésnek a véleménynyilvánítás szabadságával, annak törvényi korlátaival, a sajtószabadsággal kapcsolatos része nem szolgálhatott a fellebbezés megalapozásául. Kiemelte, hogy az alperes maga sem vitatta, hogy nem sikerült bizonyítania azon állítását, miszerint a felperes bemutatott neki. Megítélése szerint a közszereplő tūrési kötelezettsége csupán a tevékenységét érintő, azzal összefüggő véleménynyilvánítások során magasabb, a tūrési kötelezettség azonban a valótlan tényállításokra nem terjed ki. A 7/2014. (III. 7.) AB határozatra és az 5/2015. (II. 5.) AB határozatra hivatkozva utalt arra, hogy a valótlan, sértő tényállításokat közszereplők esetén sem védi a véleménynyilvánítási szabadság.

A felülvizsgálati kérelmet megalapozatlannak találó Kúria ítéletének indokolásában többek között arra hivatkozott, hogy az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatát is szem előtt tartva a 7/2014. (III. 7.) és 13/2014. (IV. 18.) AB határozataiban kifejtette, hogy a hamis tények önmagukban nem állnak

alkotmányos védelem alatt. A politikai véleménynyilvánítás fokozott védelme ugyanakkor mind a közügyekben megfogalmazott értékítéletekre, mind pedig a közügyek körébe tartozó tényállításokra vonatkozik. Az alkotmányos értékkel egyébként nem bíró, utóbb hamisnak bizonyult tények esetében is indokolt, hogy a jogi felelősségre vonás során a felróhatóság és az esetleges joghátrányok mértékének meghatározása körében figyelembe vegyék a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekét. Az Alkotmánybíróság utalt arra is, hogy az értékítéletek és a tényállítások közötti különbségtétel a közügyeket nem érintő vélemények minősítésekor is döntő jelentőségű, e minősítés határozza meg ugyanis az adott véleménnyel szemben megengedhető tolerancia határait, a tények állítójától fokozottabb gondosság követelhető meg. A fenti alkotmányossági szempontokra figyelemmel arra helyesen hivatkozott a felülvizsgálati kérelem, hogy nemcsak a vélemények, értékítéletek, hanem a közügyekre vonatkozó tényállítások tekintetében is fokozottabb a közéleti szereplő tűrési kötelezettsége. A hamis tényállításokkal szemben ez a tűrési kötelezettség azonban a véleményeknél és a felülvizsgálati kérelemben írtaknál szűkebb körű. Elsősorban a közéleti tárgyú megszólalásokra vonatkozik, és a jogkövetkezmények, joghátrányok szükséges és arányos alkalmazásánál kap szerepet. Egy közlekedési helyzetben tanúsított viselkedésnek is lehet adott körülmények között közérdeklődésre számot tartó vetülete, azonban a nem közéleti tárgyú, valótlan tényállításokkal szemben a közszereplőtől is kisebb tolerancia várható el.

Kétségtelen, hogy az alperesi közlés egy közmeghallgatáson hangzott el, ahol a közéleti szereplőnek a személyeskedő megnyilvánulásokkal, a személyét érintő közlésekkel szemben is nagyobb türelmet kell tanúsítania. A trágár bemutatásra vonatkozó valótlan állítás azonban közéleti vitát nem mozdít elő, nem a felperes közéleti tevékenységével függ össze, ugyanakkor lejárataásra alkalmas. Kellően súlyos ahhoz, hogy a felperes az ilyen hamisnak bizonyult közléssel szemben jogvédelmet kereshessen. Ennek szükségességét és arányosságát alátámasztotta, hogy a hamis tényállítás nagyobb médianyilvánosságot kapott, és a tanúvallomások alapján a felperes megítélésére is kihatással volt, annak ellenére, hogy a felperes a mutogatást a közmeghallgatáson cáfolta. Nem sértett jogszabályt a jogerős ítélet ezért a jó hírnév megsértése miatt az objektív jogkövetkezmények alkalmazásával.

A Kúria utalt arra is, hogy nem vitásan a felperes és az alperes az incidenst megelőzően nem ismerték egymást. Az alperes nem adott elő a per során olyan mérlegelendő körülményt a tudattartalmára, ami jóhiszemű tévedésre utalna, új tény a felülvizsgálati eljárásban pedig nem volt előadható. Az alperes felülvizsgálati kérelmében már a kézmozdulat esetleges félreértésére is hivatkozott, ezek a kétségek a felszólalásában azonban nem jelentek meg. Nem volt megállapítható ezért az sem, hogy az alperes kellő körültekintéssel járt volna el a felszólalása során, nem volt indok a személyiségi jogsértés jogkövetkezményei alkalmazásának mellőzésére ez okból sem (a Kúria Pfv. IV.20.019/2019/7. számú ítélete).

A második ügyben a Kúria egy sajtóhelyreigazítás iránt indított perben szintén a jogerős ítéletet hatályban fenntartó ítéletet hozott.

A per alapjául szolgáló tényállás szerint a másodrendű alperes által üzemeltetett és az elsőrendű alperes által szerkesztett internetes hírportálon egy cikk jelent meg „Kómában fekvő magyar lány lopott képével illusztrálta a[z] [felperesi médium] a nemi erőszakoló francia migránsról szóló cikkét” címmel. A cikkben az szerepelt, hogy a felperesi médium egy Franciaországban történt nemi erőszakkal kapcsolatos hírhez olyan képet használt fel, ami egy több mint négy éve éber kómában fekvő lányról készült. A cikk leírta, hogy a képen szereplő lányt az otthonában gondozó édesanyját ismerősök és a „Kómás beteg a családban” Facebook-csoport tagjai keresték meg a hírrel, és elküldték számára a felperesi médium Facebook-oldalán található cikkről készült képet is. A cikkben az szerepel, hogy a felperesi médium korábban egy nagy riportot közölt a lány és az édesanyja sorsáról, amely cikkhez jó pár fotó készült, azonban ehhez a cikkhez nem ezekből válogattak. A fényképen szereplő lány édesanyja ugyanis maga készítette ezt a képet és azt használja a „Kómás beteg a családban” csoport úgynevezett avatárjának, illetve egyedi posztokhoz. A cikkben az szerepel, hogy az anya képtelen volt felvenni a kapcsolatot a szerkesztőséggel, ezért a Facebookon tett közzé egy felhívást ügyvédet keresve. A felhívásra egy ügyvéd jelentkezett, aki elvállalta az ügyet, és a felperesi médiumtól bocsánatkérést kértek. Az alperesi írás a cikket a „fake news” klasszikus esetének minősítette.

A felperes sajtóhelyreigazítási kérelemmel fordult az alperesekhez. Miután a kérelemnek az alperesek nem tettek eleget, a felperes keresetet nyújtott be a bírósághoz. A felperes keresetében olyan tartalmú helyreigazítás közlésére kérte kötelezni az elsőrendű alperest, amelyből kitűnik, hogy a cikkben valótlanul állították, hogy egy kómában fekvő magyar lány lopott képével illusztrálta a felperesi médium egy Franciaországban nemi erőszakot elkövető migránsról szóló cikkét, amely képpel a neten futhattak össze. A felperes kérte annak közlését is, hogy valótlanul állították, hogy a felperesi médium cikke a fake news klasszikus esete lenne. Valós tényként kérték közölni, hogy a cikk illusztrálására a felperesi médium semmiféle képet nem használt fel, különösen nem a kómában fekvő magyar lány képét, így a cikkel kapcsolatban a fényképfelvétel jogosulatlan felhasználása miatt a cikk megjelenéséig senki igényt a felperesi médiummal szemben nem érvényesített. Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Álláspontjuk szerint az alperesi hírportálról készített képernyőfelvétel igazolja, hogy a cikk mellett megjelent a kép. A kép a cikkből a megjelenést követően valamikor eltávolításra került, azonban a megjelenést követő 47 percben még kint szerepelt a Facebook-oldalon. Az alperesek hivatkoztak arra, és csatolták az erre vonatkozó képfelvételeket, amelyek szerint a képen szereplő hölgy édesanyja több olyan üzenetet is kapott a Facebookon keresztül, amelyekben a fénykép megjelenésére hívták fel a figyelmét. Erre vonatkozóan két írásos nyilatkozatot is csatoltak, amelyek ezt alátámasztották. Az alperesek szerint a képen látható lány édesanyjának nyilatkozata is alátámaszthatja az állítás valóságát. Ténykérdés az is, hogy az édesanyja megpróbálta felvenni a kapcsolatot a felperesi médiummal, de ez nem vezetett sikerre. Az alperesek előadták, hogy azzal, hogy az írást

fake news-nak nevezték, arra utaltak, hogy ez olyan vélemény, amellyel kapcsolatban helyreigazításnak nincs helye.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a bizonyítási kötelezettség a valóság tekintetében az alperesi oldalt terhelte. Az elsőfokú bíróság mérlegelésének eredménye az volt, hogy nem manipulálható a Facebookra feltöltött cikk úgy, hogy az másképpen jelenik meg, vagy logó helyett fényképpel jelenik meg. Életszerűtlennek minősítette, hogy ezt bárki szándékosan manipulálta volna. Az alperesek által meghallgatni kért tanú egyértelműen alátámasztotta azt az elsőfokú bíróság szerint, hogy látta ezt a cikket a fényképfelvétellel, a részére megküldött üzenetek tartalma is erről számolt be. A „fake news-ra” vonatkozó kereseti kérelemmel kapcsolatosan az elsőfokú bíróság egyetértett az alperesek védekezésével, miszerint ez olyan vélemény, amellyel szemben helyreigazításnak nincs helye.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az ítélet nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezését némi pontosítással helybenhagyta. A másodfokú bíróság szerint az elsőrendű alperes írása azon közéleti vitába sorolható, amely a különböző sajtóorgánumok megítéléséről szól. Ezen viták során közéleti személyek, politikusok, de maguk a különböző médiumok is rendszeresen fogalmaznak meg kritikát egymás tevékenységét illetően. A jogerős ítélet szerint e kritikák közé sorolható a cikkek szerkesztési módjára, a címek adására vagy éppen az illusztrálás módjára vonatkozó észrevételek. A jogerős ítélet szerint a cikk címe egyértelművé teszi, hogy az elsőrendű alperes munkatársai a közösségi oldalon egy olyan eseménybe botlottak, amely alkalmas volt arra, hogy ebben a témában megnyilvánuljanak. A jogerős ítélet szerint mindebből az következik, hogy helyreigazításra csak akkor van lehetőség, ha az alperes jobb tudomása ellenére a szakma szabályainak megfelelő körültekintés elmulasztása miatt nyilvánvalóan valótlan közlést tesz, vagy a tényeket szándékosan elferdítve mutatja be. Vizsgálati alapelvként rögzítette, hogy az Alkotmánybíróság szerint a közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valósnak bizonyult tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híreszteléssel szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról, és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el.

A jogerős ítélet indokolása szerint mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság helytállóan mérlegelte a bizonyítékokat, annak során ugyanis valóban az volt megállapítható, hogy az elsőrendű alperesnek a cikk megírásakor rendelkezésére állt az a képernyőmentés, amelyen a felperesi cikk illusztrációjaként a kómában fekvő lánynak az édesanyja által létrehozott csoport úgynevezett avatárjaként használt képe volt látható. Rendelkezésére álltak a sajtószervnek azok az üzenetek is, amelyeket a perbeli tanú csoportbeli ismerőseitől kapott, akik a képet a Facebookon a felperesi cikkhez kapcsolva felfedezték. Ennek során többen egymástól függetlenül igazolták vissza, hogy a kép a felperesi cikkel együtt volt látható a közösségi oldalon.

A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem találta megalapozottnak. A Kúria ítéletének indokolásában rögzítette, hogy

a jogerős ítélet nem követett el a kivételes felülmérlegelésre alapot adó mérlegelési hibát. Az alperes bizonyítani tudta azt, hogy a cikkének megírásakor milyen adatok álltak rendelkezésre, azokból az alperesnél okszerű következtetést levonva szerkesztették meg a vitatott cikket. A jogerős ítélet érdemben megindokolta azt, hogy a felperes által meghallgatni kért tanúk vallomása miért nem volt az ügy lényegét illetően hézagmentes. Nem merült fel arra nézve semmilyen adat, tény, körülmény, hogy akár a perbeli tanú, akár a neki információt küldő Facebook-csoporttagok miért állítottak volna valótlant, miért „hamisítottak” volna képernyőképet, csupán azért, hogy egy általuk nem ismert internetes újság valamilyen cikket megjelentethessen. Miután pedig a Kúria felülmérlegelésre okot nem látott, helytállónak ítélte meg az első- és másodfokú bíróság mérlegelését, amely alapján az volt megállapítható, hogy az alperes a releváns kérdésben bizonyítási kötelezettségének eleget tudott tenni, így megalapozott volt a kereset érdemi elutasítása (a Kúria Pfv.IV.21.569/2019/4. számú ítélete).

A hátrányos megkülönböztetés tilalmának [az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése] kérdésköre a Kúria előtt egy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének kimondását követő eljárás meghatározása iránti nemperes eljárásban merült fel.

Az ügy alapjául szolgáló tényállás szerint a felperes haszonélvezeti jog alapítását is magában foglaló adásvételi szerződést kötött egy tetőtéri lakás megvásárlása érdekében. Az eladó gazdasági társaság vállalta a tetőtérben kialakítandó lakás felépítését. Az eladó a tulajdonjogát a vételár teljes rendezéséig fenntartotta. Az ingatlan-nyilvántartásban a felperes tulajdonjogát nem jegyezték be, csupán a tulajdonjog-fenntartással történt eladás tényét. A szerződést a felek később úgy módosították, hogy a haszonélvezeti jogot törölték. A felperes az adásvételi ügylet illetékkiszabásra jelentette be. A Fővárosi Illetékhivatal fizetési meghagyással visszterhes vagyónátruházási illeték, ezen belül ugyanennyi illetékelőleg megfizetésére kötelezte a felperest. Az adásvételi szerződés módosítása miatt az adóhatóság illetékkiszabási főosztálya az illetéket és ezzel együtt az illetékelőleg-felelmet felemelte. Az illetékelőleg-fizetési kötelezettségének a felperes két részletben eleget tett. Az eladó működési körében felmerült problémák miatt az építkezés leállt, majd az eladó felszámolási eljárás alá került, amely több mint hét év után az eladó törlésével zárult jogerősen. A felszámolási eljárást követően a lakás új tulajdonosa és a felperes között létrejött megállapodás alapján törlésre került a tulajdonjog-fenntartással történt eladás ténye. A felperes ezt követően illetékelőleg-visszatérítési kérelmet terjesztett elő az adóhatóságnál, arra tekintettel kérve a visszterhes vagyónátruházási illetékelőleg visszautalását, hogy sosem szerzett tulajdonjogot. Az első fokon eljáró adóhatóság a felperes kérelmét elévülésre hivatkozva elutasította, amelyet a felperes fellebbezése nyomán eljáró másodfokú adóhatóság helybenhagyott. Az adóhatóságok álláspontja szerint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvénynek (Itv.) az ügylet illetékkiszabásra történő bejelentésének a napján hatályos 77/A. § (1) bekezdése és 79. § (2) bekezdése szerint az illetékelőleg megfizetésétől számított öt éven belül lett volna lehetősége a felperesnek a két

részletben befizetett összeg visszatérítésének igénylésére. Ezek objektív határidők, amelyekén túl a kérelem nem teljesíthető.

A felperes a fenti előzmények mellett kereseti kérelmet terjesztett elő a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnál az adóhatósági határozatokkal szemben. A bíróság az indítványozó keresetét ítéletével elutasította arra a megállapításra jutva, hogy az eljáró adóhatóságok jogszerű döntést hoztak, megfelelően alkalmazták az Itv. szabályait.

A felperes felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, amelyben elsődlegesen a bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, másodlagosan pedig azt kérte, hogy a Kúria kezdeményezzen egyedi normakontroll-eljárást az Alkotmánybíróságnál az Itv. sérelmezett rendelkezései tekintetében. A Kúria ítéletével a bíróság ítéletét hatályában fenntartotta és az Alaptörvény 37. cikkének (4) bekezdésében lefektetett alkotmánybírói hatásköri korlátozás miatt nem kezdeményezte az alkotmányossági felülvizsgálatot.

Ezt követően a felperes mint indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz az Itv. 2012. december 31-éig hatályos 77/A. § (1) bekezdésének és 79. § (2) bekezdésének alaptörvény-ellenességére hivatkozva. Az Alkotmánybíróság a 34/2019. (XI. 29.) AB határozatában megállapította, hogy az Itv. 79. § (2) bekezdésének 2012. december 31. napjáig hatályos „a megfizetett illeték a megfizetést követő öt éven belül téríthető vissza” tagmondata alaptörvény-ellenes volt, és bármely bíróság előtt folyamatban lévő illetékelőleg visszatérítésével kapcsolatos ügyben nem alkalmazható. Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint a túlfizetett közteher visszatérítésére kellően hosszú határidőt szabó rendelkezések megalkotására a törvényhozónak széles, ám nem korlátlan mozgástere van. A hátrányos megkülönböztetés tilalmát [az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése] tiszteletben kell tartania, azaz csak észszerűen tehet különbséget azon visszatérítési pozícióban lévő alanyok között, akik még határidőn belül tudják érvényesíteni az állammal szembeni követelésüket és azok között, akik már elesnek ettől az érdekkörükben felmerülő okból. Alkotmányjogi értelemben az alanyi jog érvényesíthetőségét időben korlátozó határidő akkor tekinthető észszerűnek, ha az igénylési lehetőség megnyíltakor veszi kezdetét, figyelembe veszi a közteher alanya és az állam közti közjogi jogviszony lényeges sajátosságait, valamint egyensúlyt biztosít az előbbi jogviszony felei számára. Az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az Itv. 2012. december 31-éig hatályos 79. § (2) bekezdésének második tagmondata az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdésében foglalt megkülönböztetés tilalmába ütközik, mivel észszerű indok nélkül tett különbséget a visszatérítésre jogosult alanyok homogén csoportján belül. A támadott rendelkezés ugyanis elszakadt mindegyik követelménytől, amely a diszkrimináció tilalmából az alanyi jog érvényesíthetőségét időben korlátozó közpénzügyi határidőre nézve következik. A határidő az igénylési lehetőség megnyílta előtt vette kezdetét, figyelmen kívül hagyta az illetékjogviszony lényeges sajátosságát, továbbá megbontotta e jogviszony felei közti egyensúlyt, mindeközben a kiszabott

illetékelőleg visszatérítésére jogosult alany hatókörén kívül állt a felszámolási eljárás befejezésének időpontja.

A kifejtettek folyamánként a Kúria eljáró nemperes tanácsa a Kúria korábbi ítéletét és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság érintett ítéletét hatályon kívül helyezte, emellett a másodfokú adóhatósági határozatot az elsőfokú határozatra is kiterjedően megsemmisítette, valamint az elsőfokú adóhatóságot új eljárásra kötelezte (a Kúria Kpkf.IV.38.390/2019/3. számú végzése).